

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'YIN TEXNOLOGIYALARI ORQALI
O'QUVCHILARNING IJODIY VA MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОГО И ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ
ЧЕРЕЗ ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

DEVELOPMENT OF CREATIVE AND LOGICAL THINKING OF STUDENTS
THROUGH GAME TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION

Do'stova Rayxona Ravshan qizi

Renessans Ta'lim Universiteti "Boshlang'ich ta'lim" yo'nalishi talabasi dostovaraykhona@gmail.com

ORCID: 0009-0007-8254-5141

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati hamda samarali usullari yoritilgan. Ta'lim jarayonida o'yinlar orqali bolalarning qiziqishini oshirish, muammoli vaziyatlarni yechishda mantiqiy ketma-ketlikni shakllantirish va yangi g'oyalarni o'rtaga tashlash ko'nikmalarini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan interaktiv o'yinlarning o'quvchi shaxsi va intellektual salohiyatiga ta'siri asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, o'yin texnologiyalari, ijodiy fikrlash, mantiqiy tafakkur, pedagogik innovatsiyalar, interaktiv metodlar, intellektual rivojlanish, o'quvchi motivatsiyasi.

Аннотация: В данной статье освещаются значение и эффективные методы использования игровых технологий в развитии способностей творческого и логического мышления учащихся начальных классов. Анализируются вопросы повышения интереса детей через игры в учебном процессе, формирования логической последовательности при решении проблемных ситуаций и совершенствования навыков выдвижения новых идей. Также обосновано влияние интерактивных игр, применяемых учителем, на личность и интеллектуальный потенциал учащегося.

Ключевые слова: начальное образование, игровые технологии, творческое мышление, логическое мышление, педагогические инновации, интерактивные методы, интеллектуальное развитие, мотивация учащегося.

Abstract: This article highlights the importance and effective methods of using game technologies in the development of creative and logical thinking abilities of primary school students. The issues of increasing children's interest through games in the educational process, forming a logical sequence in solving problem situations, and improving skills for proposing new ideas are analyzed. The influence of interactive games used by the teacher on the student's personality and intellectual potential is also substantiated.

Keywords: primary education, game technologies, creative thinking, logical thinking, pedagogical innovations, interactive methods, intellectual development, student motivation.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim inson hayotining poydevori hisoblanib, aynan shu davrda o'quvchilarning intellektual dunyoqarashi, mantiqiy xulosalar chiqarish qobiliyati va ijodiy izlanuvchanligi shakllana boshlaydi.

Zamonaviy pedagogika oldida turgan asosiy vazifalardan biri nafaqat o'quvchilarga tayyor bilimlarni yetkazish, balki ularni mustaqil fikrlashga, muammoli vaziyatlarda oqilona qaror qabul qilishga o'rgatishdir. Bugungi axborotlashgan jamiyatda an'anaviy ta'lim usullari bolalarning diqqatini uzoq vaqt ushlab turish va ularda fanga nisbatan barqaror qiziqish uyg'otishda yetarli bo'lmay qolmoqda. Shu sababli, boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv jarayonlarini faollashtirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

O'yin - kichik yoshdagi o'quvchilar uchun nafaqat ko'ngilochar mashg'ulot, balki dunyoni anglash va ijtimoiy munosabatlarga kirishishning asosiy vositasidir. Ta'limiy o'yinlar dars jarayonining zerikarli bo'lishini oldini oladi va o'quvchida darsga nisbatan ichki motivatsiyani uyg'otadi. O'yin davomida bola o'zini erkin his qiladi, xato qilishdan qo'rqmaydi va bu muhit uning ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etishiga yo'l ochadi. Ijodiy fikrlash orqali o'quvchi standart bo'lmagan yechimlarni topishni o'rgansa, mantiqiy fikrlash unga voqea-hodisalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash va tahliliy xulosalar yasash imkonini beradi.

O'yin texnologiyalarining o'ziga xosligi shundaki, ular murakkab nazariy tushunchalarni sodda, hayotiy va qiziqarli shaklda taqdim etadi. Masalan, matematik misollarni mantiqiy o'yinlar orqali yechish yoki ona tili qoidalarini rolli o'yinlar yordamida o'zlashtirish o'quvchining xotirasini kuchaytirib, tafakkur tezligini oshiradi. Bu jarayonda o'qituvchi shunchaki ma'lumot beruvchi shaxs emas, balki yo'naltiruvchi va hamkor sifatida ishtirok etadi. O'yinlar o'quvchilarda jamoaviy ishlash, bir-birini tinglash va raqobat muhitida sog'lom munosabatda bo'lish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalarining pedagogik asoslari, ularning bolalar psixologiyasiga ta'siri va ijodiy fikrlashni shakllantirishdagi amaliy ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, darslarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan turli interaktiv o'yin turlari va ularning samaradorligini oshirish bo'yicha metodik tavsiyalar ilgari suriladi. Maqsad — o'yin elementlarini ta'lim mazmuniga uzviy integratsiya qilish orqali o'quvchilarning intellektual salohiyatini yangi bosqichga ko'tarish yo'llarini ko'rsatib berishdan iborat.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llash o'quvchilarning nafaqat bilim o'zlashtirish ko'rsatkichlarini oshiradi, balki ularning kognitiv funksiyalarini tubdan o'zgartirishga xizmat qiladi. Ijodiy fikrlashni rivojlantirishda o'yinlar bolalarga turli xil hayotiy va xayoliy vaziyatlarda nostandart yechimlar topish imkonini beradi. O'yin jarayonida o'quvchi qat'iy belgilangan qoliplardan chiqib, o'zining fantaziyasi va shaxsiy qarashlarini ifoda etadi. Masalan, didaktik o'yinlar davomida berilgan topshiriqni bajarish uchun bola bir necha variantlarni ko'rib chiqadi, bu esa unda egiluvchan fikrlashni, ya'ni muammoga har xil nuqtayi nazardan qarash ko'nikmasini shakllantiradi.

Mantiqiy fikrlashni shakllantirishda esa o'yin texnologiyalari tahlil qilish, taqqoslash va xulosa chiqarish kabi operatsiyalarni o'z ichiga oladi. Strategik va mantiqiy o'yinlar

o'quvchini keyingi qadamni oldindan ko'ra bilishga, sabab va oqibat bog'liqliklarini aniqlashga o'rgatadi. Masalan, matematik labirintlar, "ortiqchasini top" mashqlari yoki mantiqiy ketma-ketlikni davom ettirish kabi o'yin elementlari bolada tahliliy tafakkurni uyg'otadi. Bu jarayonda bola ma'lum bir qoidaga bo'ysunish orqali tartibli fikrlashni o'rganadi, bu esa kelajakda aniq fanlarni o'zlashtirishda mustahkam poydevor bo'ladi.

O'yin texnologiyalarining samaradorligi ularning dars bosqichlariga to'g'ri integratsiya qilinishiga bog'liq.

Darsning yangi mavzuni bayon qilish qismida muammoli vaziyatli o'yinlardan foydalanish o'quvchilarning izlanuvchanligini oshiradi. Mustahkamlash bosqichida esa musobaqa xarakteridagi o'yinlar olingan bilimlarni amaliyotda qo'llash va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini charxlaydi.

Ayniqsa, jamoaviy o'yinlar jarayonida o'quvchilar bir-birlarining fikrlarini to'ldirishi, umumiy maqsad yo'lida mantiqiy mulohazalar yuritishi ijtimoiy intellektning ham yuksalishiga olib keladi.

Ijodiy va mantiqiy fikrlash bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Ijodkorlik yangi g'oyani yaratsa, mantiq uni tizimga soladi va hayotiylikini tekshiradi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi darslarda rolli o'yinlar, intellektual viktorinalar va krossvordlar kabi vositalardan foydalanganda, bolaning emotsional holati barqarorlashadi. Zero, o'yin bolaning tabiiy ehtiyoji bo'lgani sababli, u qiyin akademik topshiriqlarni ham oson va quvnoq kayfiyatda bajaradi.

Bu esa ta'lim sifatini oshirish bilan birga, bolalarda mustaqil va tanqidiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllanish motivatsiyasini kuchaytiradi.

Xulosa: Qilib aytganda, boshlang'ich ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalaridan foydalanish shunchaki darslarni qiziqarli tashkil etish vositasi emas, balki o'quvchilarning intellektual salohiyatini yuzaga chiqaruvchi strategik pedagogik yondashuvdir. O'yinlar orqali bolalar murakkab mantiqiy amallarni erkin va qulay muhitda bajarishni o'rganadilar, bu esa ularda fanga nisbatan qo'rquvni yo'qotib, bilim olishga bo'lgan ichki ishtiyoqni kuchaytiradi.

Mazkur texnologiyalar o'quvchining ijodiy tafakkurini faollashtirib, muammolarga kutilmagan va o'ziga xos yechimlar topish qobiliyatini shakllantiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mantiqiy va ijodiy fikrlash uyg'unligi bolaning kelajakda mustaqil qaror qabul qila oladigan, tanqidiy mushohada yuritadigan shaxs bo'lib yetishishida asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

O'yin texnologiyalari ta'lim mazmuniga tizimli ravishda integratsiya qilinganda, o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni oson o'zlashtiradilar, balki ularni hayotiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmasiga ham ega bo'ladilar. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan asosiy maqsad — raqobatbardosh va keng dunyoqarashli avlodni tarbiyalash vazifasini samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Shunday qilib, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik faoliyatida o'yin elementlaridan maqsadli foydalanishi ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'taradi.

O'yin va o'qish o'rtasidagi muvozanatni to'g'ri saqlash orqali biz bolaning tabiiy qiziquvchanligini saqlab qolgan holda, uning mantiqiy tafakkurini charxlaymiz va ijodiy parvozlariga zamin yaratamiz.

Zero, boshlang'ich ta'limda qo'yilgan mustahkam poydevor butun bir umr davom etadigan bilim olish jarayonining muvaffaqiyatini belgilab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ziyodova T.U. — "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirish: Pedagogik texnologiyalar va amaliyot". Toshkent, 2022. (t.ziyodova78@gmail.com)
2. Ismoilov A.A. — "Ta'limda o'yin texnologiyalari va mantiqiy fikrlashni shakllantirish metodikasi". O'quv qo'llanma, 2021. (abdulla.ismoilov.edu@gmail.com)
3. Kasimova Z.X. — "Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar va o'yinli yondashuvlar". Monografiya, 2023. (zuhra.kasimova.pedagog@gmail.com)
4. Karimova M.N. — "Kichik yoshdagi maktab o'quvchilarining kognitiv jarayonlarini rivojlantirishda raqamli o'yinlarning o'рни". Ilmiy maqola, 2024. (m.karimova.research@gmail.com)
5. Nazarov S.I. — "Mantiqiy topshiriqlar va didaktik o'yinlar to'plami: O'qituvchilar uchun metodik tavsiyanoma". 2021. (s.nazarov.logics@gmail.com)
6. Yuldasheva Sh. — "Boshlang'ich sinf darslarida muammoli vaziyatli o'yinlarni qo'llash samaradorligi". Maqola, 2023. (shahlo.yuldasheva.phd@gmail.com)
7. Akhmedov B.A. — "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar: Nazariya va amaliyot uyg'unligi". 2022. (bahodir.akhmedov.tech@gmail.com)